

Conception : BANQUE ELVi

emlyon BS – ESCP BS – ESSEC BS – HEC Paris

LANGUE VIVANTE A

FILIÈRE ÉCONOMIQUE et COMMERCIALE et FILIÈRE LITTÉRAIRE

Mardi 29 avril 2025, de 14 h. à 18 h.

ARABE – ITALIEN – PORTUGAIS - RUSSE

Durée : 4 heures

N.B. :

Les candidats ne sont pas autorisés à modifier le choix effectué lors de l'inscription de la langue vivante A dans laquelle ils doivent composer.

Aucun document n'est autorisé ; l'utilisation de toute calculatrice ou de tout matériel électronique est interdite.

Si au cours de l'épreuve, un candidat repère ce qui lui semble être une erreur d'énoncé, il la signalera sur sa copie et poursuivra sa composition en expliquant les raisons des initiatives qu'il sera amené à prendre.

LVA - ARABE

*****

Ce sujet comporte les 5 documents suivants :

- Document 1 - اعتقال صناع المحتوى في تونس... قضية قانونية برواسب ثقافية -
- Document 2 - صناعة المحتوى بين المسؤولية والتضليل -
- Document 3 - L'Arabie saoudite introduit le « permis d'influenceur » social
- Document 4 - كاريكاتير التفاهة -
- Document 5 - مظاهرات مطالبة بتوسيع هامش حرية الإعلام والتعبير -

I - COMPRÉHENSION : RÉSUMÉ ANALYTIQUE COMPARATIF

Répondre dans la langue cible à la question posée en 350 mots (+ ou - 10%) en identifiant et en comparant les informations pertinentes dans les documents 1 et 2 du dossier, sans commentaire personnel ni paraphrase.

Question 1

(1) الفهم

(2) استناداً إلى الوثيقتين الأولى والثانية، بين التحديات التي تواجه صناع المحتوى في العالم العربي.

II - EXPRESSION PERSONNELLE : ESSAI ARGUMENTÉ

Répondre dans la langue cible à la question posée en 500 mots (+ ou - 10%), en réagissant au contenu du dossier, sans paraphraser celui-ci, tout en développant son opinion personnelle. Vous devez illustrer votre argumentation avec des exemples culturels, civilisationnels et/ou historiques du monde arabophone.

Question 2

(3) تعبير شخصي

برأيك، هل يشكّل صناع المحتوى العرب خطراً على الصحافة التقليدية وعلى الرأي العام؟
استند إلى وثائق الملف وعلّل إجابتك بأمثلة إضافية.

III - TRADUCTION DU FRANÇAIS EN ARABE (THÈME)

Traduire uniquement la partie du texte indiquée en français entre crochets [...]

(4) ترجم إلى العربية من « Avec l'essor des réseaux » إلى « les valeurs du Royaume »

Document 1 :

اعتقال صناع المحتوى في تونس... قضية قانونية برواسب ثقافية

تتابع أعداد متزايدة من مستخدمي الإنترنت التونسيين صفحات وحسابات لأشخاص أغلبهم لم يكونوا من المشاهير سابقاً، ولم يعملوا في مناصب سياسية وليس لديهم سابق نشاط فني أو ثقافي، بل إن عدداً منهم لا يحملون شهادات تعليمية أصلاً. لكن هؤلاء الأشخاص الذين يُعرفون أنفسهم بمصطلح صانعي المحتوى، كانوا أكثر قرباً من التونسيين، الذين أقبلوا على منشوراتهم، حتى تجاوزت أعداد متابعيهم مئات الآلاف. لكن سرعان ما ظهرت ردود فعل سلبية على محتوى بعض المنشورات، التي اتُهمت بأنها تحمل مضموناً رديئاً ومخالفة للتقاليد الاجتماعية. كما أصدرت وزارة العدل التونسية بياناً قالت فيه إنها أذنت للنيابة العمومية باتخاذ الإجراءات اللازمة ضد الأفراد الذين استخدموا مواقع التواصل الاجتماعي، لعرض محتويات معلوماتية تتعارض مع الآداب العامة.

كانت تلك الشرارة التي أشعلت جدلاً حاداً بين جمهور يرفض تلك المنشورات، ويساند قرارات الحكومة بتسليط عقوبات تصل إلى السجن عدة سنوات، على صناع المحتوى، وبين معارضين لتلك الإجراءات، يرون أنها تحد من هامش الحريات في تونس.

يقول الباحث والمحلل السياسي التونسي، منذر ثابت، إن هناك إشكالاً برز بقوة منذ سنة 2011، يتعلق بنشاط الشباب على مواقع التواصل الاجتماعي، الذي قاد إلى حالة من الانفلات، وصلت إلى حد التلب وهتك الأعراض وسحل الشخصيات السياسية على الإنترنت، حسب قوله. ويضيف أن الأزمة الأخيرة تتميز بكونها أزمة أخلاقية، وأن نسبة هامة من المجتمع التونسي الذي يراوح بين الحداثة والتقاليد العربية والإسلامية، رفضت الاتجاه الاستعراضي الذي اختاره بعض الشباب على الإنترنت، موضحاً أن المجلة الجزائرية تتضمن بالفعل فصلاً تعاقب التجاهر بأفعال خادشة للحياء.

لكن المختصة في تحليل المعطيات على مواقع التواصل الاجتماعي، زينة الماجري، تقول إن الأحكام بالسجن بتهمة المس بالأخلاق الحميدة تزرع الخوف لدى مختلف أطراف المجتمع التونسي، سواء السياسيين أو رجال الأعمال، وكذلك الصحفيين وصانعي المحتوى. وتضيف الماجري أن الإصرار على تطبيق تلك الأحكام، خصوصاً في ظل امتلاء السجون، يسعى لجعل الأشخاص المعتقلين عبرة لكل من ينوي النشر على المواقع الرقمية. وهي رد تقليدي متخلف تكنولوجياً، في ظل تخلف القوانين، وفقهاً، إذ تعود المجلة الجزائرية إلى عام 1913 ويراد استعمالها لمواجهة جرائم رقمية للقرن 21.

يربط منذر ثابت قضية متابعة صناع المحتوى بما تشهده تونس من سجال فكري، إذ يقول إن تونس لم تعرف اللحظة الليبرالية العلمانية المكتملة، بل كانت دائماً على خط التماس بين النزعة الماضوية التقليدية وبين

النزعة الحدائية. ويرى أن الرئيس قيس سعيد يتوجه إلى رأي عام يعتبر أن هناك تصوراً يعيده إلى توازناته الاجتماعية القيمة، لذلك نجد أن قطاعاً واسعاً من الرأي العام يعتبر أن مسألة الأخلاق خط أحمر، لا يمكن تجاوزه لحماية الأسرة. ويضيف أن العالم يعيش لحظة مراجعة منظومة القيم الموغلة في الليبرالية، التي يمكن وصفها بالبضائعية، موجهة للاستهلاك والمشهوية المثيرة ويريد تعويضها بمنظومة قيمة، لأن الحرية اللامحدودة تفضي إلى تصادم الإيرادات، لكن الإشكال يكمن في من يحدد هذه الحرية، وهل سيكون ذلك نتاجاً لحالة تعاقدية أم لا.

بينما تركز زينة الماجري على فكرة اللجوء للقوانين في مواجهة هاته المتغيرات التي يشهدها المجتمع، إذ تقول إن كل مشكل في تونس يقابل بإصدار قوانين زجرية تؤدي إلى العقوبة السجنية بطريقة رادعة بشكل يدعو إلى الاستغراب. وتضيف يوجد نواب في البرلمان يريدون إصدار قانون يزيد من التضييق على الحريات في الفضاء السيبراني، وكل ما يتعلق بالتكنولوجيا رغم كون المجتمع التونسي يوصف عادة بأنه منفتح، إلا أن تسليط عقوبات بسبب منشورات على مواقع التواصل الاجتماعي يعتبر أمراً حديثاً نسبياً. وترى أن جيل الشباب يسبق الدولة ويواكب التطور التكنولوجي بخطوات كبيرة، كما أن سلوك المستخدمين التونسيين على وسائل التواصل الاجتماعي مشابه لجيرانهم الليبيين والجزائريين.

وفي ظل الظروف الاقتصادية والاجتماعية المحتقنة، يوجد ميل كبير إلى المحتوى الذي يتضمن التسلية للهروب من الواقع السيء، وفق المتحدثة، التي توضح أن تأثير المنصات الرقمية يزداد في ظل توقف مصادر الترفيه والتسلية التقليدية، مثل السينما والمسرح. وتشرح ذلك بالقول إن الخوارزميات التي تعتمدها المنصات الرقمية ومواقع التواصل الاجتماعي تستند إلى المعطيات التي تتضمنها الصفحات الشخصية لكل مستخدم، من ناحية المواقع الأكثر زيارة، والصفحات التي يتفاعل معها، سواء بالنشر أو التعليق، ويتم بناء على ذلك تقديم صفحات ذات محتوى مشابه ومثيل لصفحاته المفضلة.

ضياء عطي، الحرة، 24 نوفمبر 2024

Document 2 :

صناعة المحتوى.. بين المسؤولية والتضليل

يشهد المشهد الإعلامي الرقمي زخماً كبيراً ومنافسات حادة بين الغث من المضامين التافهة، والثمين من المحتوى النافع ، وبين هذا وذاك تضيع سرديّة الحقيقة، وتظل العديد من علامات الاستفهام الحائرة لدى المتلقي تبحث عن إجابات مقنعة في هذا السياق غير المتكافئ بين الإعلام التقليدي الذي اعتاده الناس والإعلام البديل الذي يسعى لفرض سطوته وتنفيذ أهدافه ومبتغياته.

ومن أن لآخر يدق خبراء الإعلام الرقمي ناقوس الخطر حول استشرى ظاهرة إقحام اللامهنيين في التصدي لمهام التأثير في الرأي العام كبداء لحراس البوابة الإعلامية والقائمين بالاتصال في وسائل الإعلام التقليدية بمختلف روافدها المقروءة والمسموعة والمرئية والرقمية. كما يحذر أساتذة الإعلام من أضرار ومخاطر ما يعرف ب صحافة المواطن أو إعلام المواطن الرقمي عبر منصات ومواقع وسائل التواصل الاجتماعي، أو ما عرف من قبل بوسائل الإعلام الاجتماعية.

ومن التساؤلات التي تطرح نفسها، كيف يساهم صنّاع المحتوى الرقمي في توجيه الرأي العام عن طريق معلومات مضللة؟

تشير تقارير إلى أن صنّاع المحتوى اليوم من بين العناصر الأكثر تأثيراً في الفضاء الرقمي العام، بفضل قدرتهم على الوصول إلى جماهير واسعة وبناء علاقات شخصية مع متابعيهم، ويُنظر إلى بعض المؤثرين كمصادر معلومات موثوقة، إلا أن هذا التأثير المتنامي ترافقه تحديات كبيرة، أبرزها انتشار المعلومات المضللة وغياب التحقق منها.

ووفقاً لمعطيات الواقع ، فصنّاع المحتوى ،يقدمون دوراً مزدوجاً، فمن جهة، يمكنهم أن يكونوا أدوات للتوعية والتربية والتعليم، والتنشئة السوية، ومن جهة أخرى، قد يتحولون إلى منصات لنشر الأخبار الزائفة والمضللة، سواء كان ذلك عن قصد أو نتيجة افتقارهم إلى المهارات اللازمة للتحقق من حقيقة الأخبار وانتقاء المعلومات وتحليلها، مما يجعلهم أحياناً أدوات لنشر التضليل والشائعات والإضرار بمصالح الوطن واختراق خصوصية المواطنين.

ومن جهتها، قالت المديرية العامة لليونسكو، أودري أزولاي تعليقا على هذه الظاهرة، إن صانعي المحتوى الرقمي اكتسبوا مكانة مهمة في النظام المعلوماتي، حيث يتفاعلون مع ملايين الأشخاص عبر أخبار ثقافية أو اجتماعية أو سياسية. ومع ذلك، يواجه الكثيرون صعوبات في مواجهة المعلومات المضللة وخطاب الكراهية عبر الإنترنت، مما يدفعهم للمطالبة بمزيد من التدريب.

واستجابة لهذه التحديات، فقد تعاونت اليونسكو مع مركز كنايت للصحافة في الولايات المتحدة لتطوير أول دورة تدريبية عالمية لصانعي المحتوى الرقمي.

وقد امتد البرنامج لأربعة أسابيع، استقطب أكثر من تسعة آلاف مشارك من 160 دولة، وقدم تدريباً شاملاً على التحقق من المصادر، ومنهجيات التحقق، والتعاون مع وسائل الإعلام التقليدية. ولاشك أنها خطوة مهمة نحو إقرار فكرة تدريب واستيعاب وتقنين ظاهرة إعلام المواطن، وهو ما نتطلع إليه الآن على المستوى المحلي والعربي لمعالجة كافة القضايا التي تهم العرب وتقديم سردية الأحداث للعالم بصورة حقيقية وغير مشوهة، وتوظيف بعض قنوات المؤثرين لدعم الدور الإعلامي الغائب في بعض مناطق التي تتعرض للتضييق والمصادرة، كما الحال في مختلف بقاع فلسطين وغيرها.

وما يزال العالم يواجه تحديات كبيرة ومعاناة نتيجة لغياب التنظيم القانوني لمحتوى الرقمي، وللقوانين التي تحكم المحتوى الرقمي. ففي العديد من الدول، لا تزال التشريعات المتعلقة بهذا المجال غير مكتملة أو تفتقر إلى التفاصيل التي تنظم نشر المعلومات أو تحاسب صانعي المحتوى عند نشرهم معلومات مضللة. وفي كثير من المحافل يُستغل هذا الفراغ القانوني في الترويج لأجندات سياسية، ونشر خطاب الكراهية، واستغلال المنصات الرقمية لتحقيق مكاسب شخصية على حساب المصداقية والمسؤولية.

وفي ظل غياب قوانين واضحة، تقتصر محاولات التنظيم غالباً على سياسات المنصات الرقمية الكبرى، التي تُواجه اتهامات متكررة باتباع معايير مزدوجة أو عدم الشفافية في تطبيق قواعدها. ما يضع بعض الحكومات في مأزق، إذ تجد صعوبة في تقييد المحتوى غير الأخلاقي أو المضلل دون المساس بحرية التعبير. في المقابل، تواجه المنصات الرقمية ضغوطاً متزايدة لتنظيم محتواها دون تدخل حكومي مباشر، وهو ما يُبرز الحاجة الملحة إلى تشريعات دولية واضحة تحقق التوازن بين حماية حرية التعبير وضمان المسؤولية الرقمية، علاوة على توظيف تقنيات الذكاء الاصطناعي للكشف عن المحتوى المضلل، أو ما يتعارض مع القيم الأخلاقية والإنسانية.

وفي تقديري أن صناعة المحتوى سواء قدمه المهنيون المتخصصون أو بعض المتطوعين يجب أن يتحلى بالمسؤولية الوطنية والاجتماعية، وسط هذه الأجواء الملبدة بالغيوم والأحداث والمتغيرات الإقليمية، حفاظاً على استقرار الأوطان. ولم يعد من اللائق الصمت وتجاهل مئات الرسائل السلبية التي يقدمها هؤلاء، ويجب التصدي لها وما تقدمه من معلومات مغلوبة وشائعات وترويج لأكاذيب تخدم في المقام الأول أعداء الأوطان وتمهد الأذهان لتنفيذ مشروعات تقسيم وتفتيت الكيانات العربية ودعم الفوضى الخلاقة.

خالد محسن، الإخبارية، 25 ديسمبر 2024

Document 3 :

L'Arabie saoudite introduit le «permis d'influenceur» social

[Avec l'essor des réseaux sociaux au cours de la dernière décennie, les créateurs de contenu et les influenceurs aux milliers d'adeptes sur Instagram, TikTok et d'autres plateformes ont éloigné le public des médias traditionnels, tels que la télévision, les journaux et les magazines pour les rapprocher de nouvelles sources d'information, encore mal réglementées.

Les annonceurs qui ont flairé le changement ont suivi cette tendance. Les eaux bleues cristallines caressant les plages de sable blanc des stations de luxe et les festins des meilleurs restaurants sont désormais monnaie courante sur les profils des influenceurs, les entreprises s'empressant de profiter d'un placement de produit plus «naturel».

Cependant, les régulateurs ont eu du mal à suivre cette mutation rapide, laissant le processus ouvert aux litiges juridiques, à l'exploitation et aux abus. C'est pourquoi l'Arabie saoudite a lancé un nouveau système de licence pour surveiller correctement l'industrie des influenceurs.

À partir de début octobre, chaque créateur de contenu saoudien et non saoudien du Royaume qui gagne des revenus par la publicité sur les réseaux sociaux devra d'abord demander un permis officiel à la Commission générale des médias audiovisuels (GCAM).

Pour un montant de 15 000 riyals saoudiens (1 riyal = 0,26 euro), les créateurs de contenu recevront un permis d'une durée de trois ans, pendant lesquels ils pourront travailler avec autant d'entités privées qu'ils le souhaitent et promouvoir n'importe quel produit ou service, tant que cela ne viole pas les lois ou les valeurs du Royaume.]

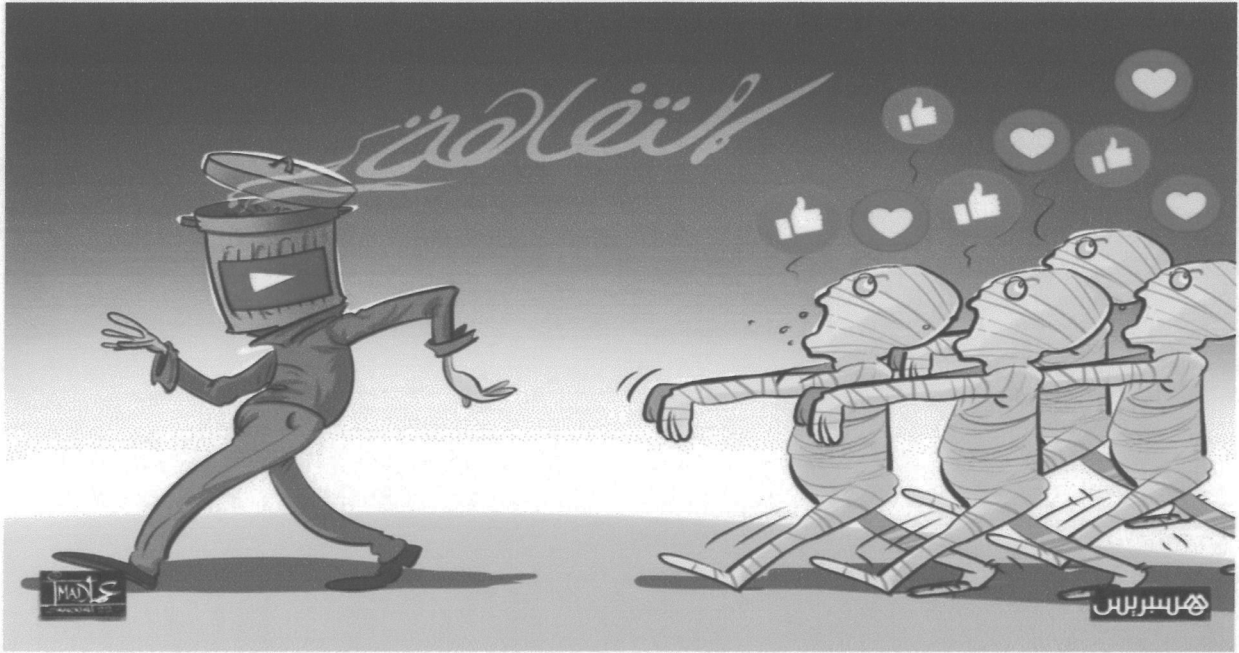
Actuellement, toute personne en Arabie saoudite peut faire de la publicité sur les réseaux sociaux et gagner de l'argent grâce à des accords avec des entités privées – les prix par post grimant à des milliers de riyals, en fonction du nombre de followers qu'un influenceur peut atteindre.

Certains craignent que l'introduction de permis et de réglementations ne compromette les revenus des influenceurs et ne constitue même une censure. Cependant, le GCAM insiste sur le fait que les permis sont conçus pour assurer la transparence entre les influenceurs et leurs clients.

La nouvelle licence d'influenceur «n'est pas un permis de censure ou de blocage», déclare à *Arab News*, Esra Assery, PDG du GCAM. «Il s'agit plutôt d'un permis qui favorise le développement du secteur. Nous voulons aider les concernés à évoluer, mais de manière professionnelle afin qu'ils puissent faire carrière grâce aux revenus des médias sociaux.»

Tarek Ali Ahmad, Arab News, le 11 août 2022

Document 4 : كاريكاتير عماد السنوسي، موقع هسبريس

Document 5 : مظاهرات مطالبة بتوسيع هامش حرية الإعلام والتعبير، وكالة أ ف ب

LVA – ITALIEN

*****

Ce sujet comporte les 4 documents suivants :

- 1 - "L'autonomia è parte della storia italiana" - Intervista a Sabino Cassese (articolo)
- 2 - Campagna referendaria contro l'autonomia differenziata, (manifesto)
- 3 - L'autonomie différenciée des régions, vers une Italie fédérale (articolo)
- 4 - L'Italia delle autonomie (grafico)

I - COMPRÉHENSION : RÉSUMÉ ANALYTIQUE COMPARATIF

Répondre dans la langue cible à la question posée en 350 mots (+ ou - 10%) en identifiant et en comparant les informations pertinentes dans les documents 1 et 2 du dossier, sans commentaire personnel ni paraphrase.

Quali sono i diversi argomenti in campo nell'attuale dibattito sull'autonomia differenziata?

II - EXPRESSION PERSONNELLE : ESSAI ARGUMENTÉ

Répondre dans la langue cible à la question posée en 500 mots (+ ou - 10%), en réagissant au contenu du dossier, sans paraphraser celui-ci, tout en développant son opinion personnelle. Vous devez illustrer votre argumentation avec des exemples culturels, civilisationnels et/ou historiques du monde italoophone.

Quali possono essere, secondo voi, le opportunità - ma anche i rischi - di un progetto come quello dell'autonomia differenziata per un paese come l'Italia?

III - TRADUCTION DU FRANÇAIS EN ITALIEN (THÈME)

Traduire uniquement la partie du texte indiquée entre crochets, de « Giorgia Meloni... » à « ... gérés régionalement ».

Document 1

Intervista a Sabino Cassese: «L'autonomia è parte della storia italiana»

Angelo Picariello, *Avvenire*, 30/01/2024

Professor Cassese (1), lei si disse molto perplesso in un'intervista ad *Avvenire* del 2018 sull'autonomia differenziata per Veneto, Lombardia ed Emilia Romagna. La soluzione adottata con il disegno di legge (ddl) Calderoli ora, invece, la convince. Cosa è mutato?

Non il ddl Calderoli, ma una legge del 2022 ha mutato l'impostazione che era stata data al tema delle "ulteriori forme e condizioni particolari di autonomia", come dice la Costituzione, perché ha stabilito che occorre prima determinare i livelli essenziali delle prestazioni (Lep) poi avviare la procedura per eventualmente conferire maggiore autonomia alle regioni che lo richiedano. Chi si è adoperato a determinare i Lep ha lavorato per dare un seguito ad un referendum, quello del 2001, per attuare una norma costituzionale dimenticata da 22 anni e per contribuire alla unificazione, non alla disunione del Paese. È un esempio di quel conoscere per deliberare che auspicavo già cinque anni fa.

È stato corretto intervenire con legge ordinaria?

Lo svolgimento storico della questione dell'autonomia è noto. Nel penultimo decennio del secolo scorso si affaccia sulla scena politica la Lega con istanze secessioniste. I quattro governi che vanno dal 1996 al 2001 impostano, promuovono e riescono a far approvare per referendum una modifica costituzionale che cancella la parola Mezzogiorno dalla Costituzione, prevede ulteriori forme e condizioni particolari di autonomia, infine dispone che lo Stato determini livelli essenziali delle prestazioni concernenti i diritti civili e sociali che devono essere garantiti su tutto il territorio nazionale. Dopo vari inizi sbagliati, alla fine del 2022 il governo propone al Parlamento, che la approva, una legge che condiziona l'eventuale concessione di ulteriori forme e condizioni particolari di autonomia alla previa determinazione dei livelli essenziali delle prestazioni, che devono garantire l'uniformità dei diritti su tutto il territorio nazionale. La modifica costituzionale c'è stata, va attuata e per questo è necessario una legge ordinaria. Il ddl Calderoli determina una procedura, fissa un percorso, non introduce ancora l'autonomia differenziata.

Può diventare una opportunità anche per il Sud?

Da nessuna parte c'è scritto che solo le regioni del Nord possono stabilire intese con lo Stato, sulla cui base una legge approvata dalle Camere a maggioranza assoluta conferisca ulteriori forme e condizioni particolari di autonomia. Da nessuna parte è scritto che queste condizioni particolari di autonomia debbano riguardare complessivamente tutte le materie. Quindi, anche regioni del Sud possono eventualmente fruire di maggiore autonomia. L'autonomia regionale e locale è stata tra le aspirazioni di tutta la storia italiana, a cominciare dall'Unità, ricordi i progetti di Minghetti (presidente del Consiglio nel 1863/64).

Ma chi sarà in grado di verificare il rispetto dei Lep e con quali criteri?

Questo è un compito che spetta allo Stato perché l'articolo 120 della Costituzione stabilisce che il governo può sostituirsi a regioni, città metropolitane, province, comuni quando lo richiede la tutela dei livelli essenziali delle prestazioni concernenti diritti civili e sociali. Come abbiamo visto d'altronde durante la recente pandemia. L'organo di controllo è quindi il governo centrale.

In realtà la parità delle prestazioni sul territorio nazionale già ora non è assicurata. Come fare in modo che la situazione non peggiori?

Dopo aver determinato i livelli essenziali delle prestazioni ed aver assegnato a ciascuno di essi le dotazioni finanziarie, cosa che richiederà un certo arco di tempo per non gravare sull'equilibrio di bilancio, occorrerà formare centrali di monitoraggio perché non basta dare risorse finanziarie, occorre anche assicurarsi che la capacità amministrativa non sia troppo squilibrata tra regione e regione. Infine, c'è lo strumento previsto dalla Costituzione, che ho già citato, il potere del governo di sostituirsi a qualunque livello inferiore per tutelare i livelli essenziali delle prestazioni.

Rafforzamento dell'autonomia regionale e premierato non rischiano di aumentare la scarsa valorizzazione dei corpi intermedi? Le due riforme stanno bene insieme?

La richiesta degli enti locali di maggiori forme di autonomia è giustissima. È garantita dal fatto che la Costituzione prevede che l'attribuzione di ulteriori forme e condizioni particolari di autonomia avvenga sentiti gli enti locali. Non dimentichiamo che lo Stato unitario, che aveva concentrato i poteri a Roma e stabilito assetti uniformi, era quello che ha facilitato prima l'azione di Francesco Crispi (2) e poi dello Stato autoritario. E anche per questo Alcide De Gasperi (3) si adoperò perché lo Stato avesse un assetto regionalistico.

testo adattato

- (1) Sabino Cassese, ex ministro della Funzione pubblica ed ex giudice della Corte costituzionale che ha presieduto il Comitato per la definizione dei livelli essenziali delle prestazioni, i cosiddetti Lep.
- (2) Uomo politico della fine dell'Ottocento, ministro e presidente del Consiglio del Regno d'Italia.
- (3) Statista e politico, padre fondatore della Repubblica italiana e artefice tra gli altri con Schuman, Monnet e Adenauer della nascita dell'Europa unita.

Document 2

Manifesto del referendum contro l'autonomia differenziata

arci.it, 03/07/2024

Con l'attuale legge sull'autonomia differenziata, l'Italia non sarà più una e indivisibile, sarà solo un'Italia più ingiusta che aumenta le distanze e lascia da solo chi è più vulnerabile. Un paese frammentato produce povertà e diseguaglianze e toglie spazio alla libertà e alla partecipazione. L'obiettivo è chiaro: disunire per indebolire il tessuto democratico del nostro paese. Noi invece crediamo che la libertà si conquista con gli altri non contro gli altri. Per cambiare l'Italia abbiamo bisogno di un Paese unito che vada in una stessa direzione, verso un'Italia più giusta e libera.

Si spacca il Paese in 20 piccole patrie, si frammentano le politiche nazionali e si favorisce la nascita di tanti sistemi di potere regionale. A farne le spese saranno le cittadine e i cittadini che avranno sempre meno voce e potere decisionale.

Aumentano le disuguaglianze non solo tra Nord e Sud ma anche tra aree urbane e interne e dentro le stesse Regioni. La possibilità di accedere ai servizi dipenderà dalla regione in cui si è nati e cresciuti segnando la fine del principio di unità e pari opportunità garantito dalla nostra Costituzione.

Compromette la sanità pubblica e legittima la “frattura strutturale” Nord-Sud: il meridione sarà sempre più dipendente dalla sanità del Nord, minando l’uguaglianza dei cittadini nell’esercizio del diritto costituzionale alla tutela della salute. La salute diventa una merce, a guadagnarci sarà solo la sanità privata.

Disgrega il sistema nazionale dell’istruzione con la previsione di programmi e sistemi diversi di reclutamento degli insegnanti. Così la scuola perde la sua funzione principale che è quella di generare uguaglianza e si aprono le porte a processi di aziendalizzazione e privatizzazione.

Mette a rischio le politiche ambientali: le Regioni avrebbero competenze estese e potrebbero usare le politiche sull’ambiente come strumento per attrarre imprese, creando un puzzle di regole diverse e contrastanti. La crisi ambientale ha un impatto globale e non può essere affrontata con politiche frammentate.

Riduce i beni culturali e il turismo ad uno spezzatino: immaginate un paese con 20 idee di patrimonio e paesaggio, di turismo differenti tra loro. Il rischio è l’uso e l’abuso di luoghi della cultura per i motivi più disparati, senza più un controllo e una strategia d’insieme.

Smonta una strategia energetica nazionale: Veneto e Lombardia chiedono già una totale regionalizzazione di tutto il comparto dell’energia, incluse le norme su rinnovabili, carbone, gasdotti, ecc. Nell’anno più caldo di sempre, eliminerebbe una politica nazionale per l’intero territorio.

Danneggia le imprese che saranno ostacolate non soltanto dall’assenza di politiche ma anche da un insieme di norme diverse che impediranno una reale concorrenza su un mercato sempre più sovranazionale.

testo adattato

Document 3

L'autonomie différenciée des régions, vers une Italie fédérale

IRIS, Institut de relations internationales et stratégiques, 01/07/2024

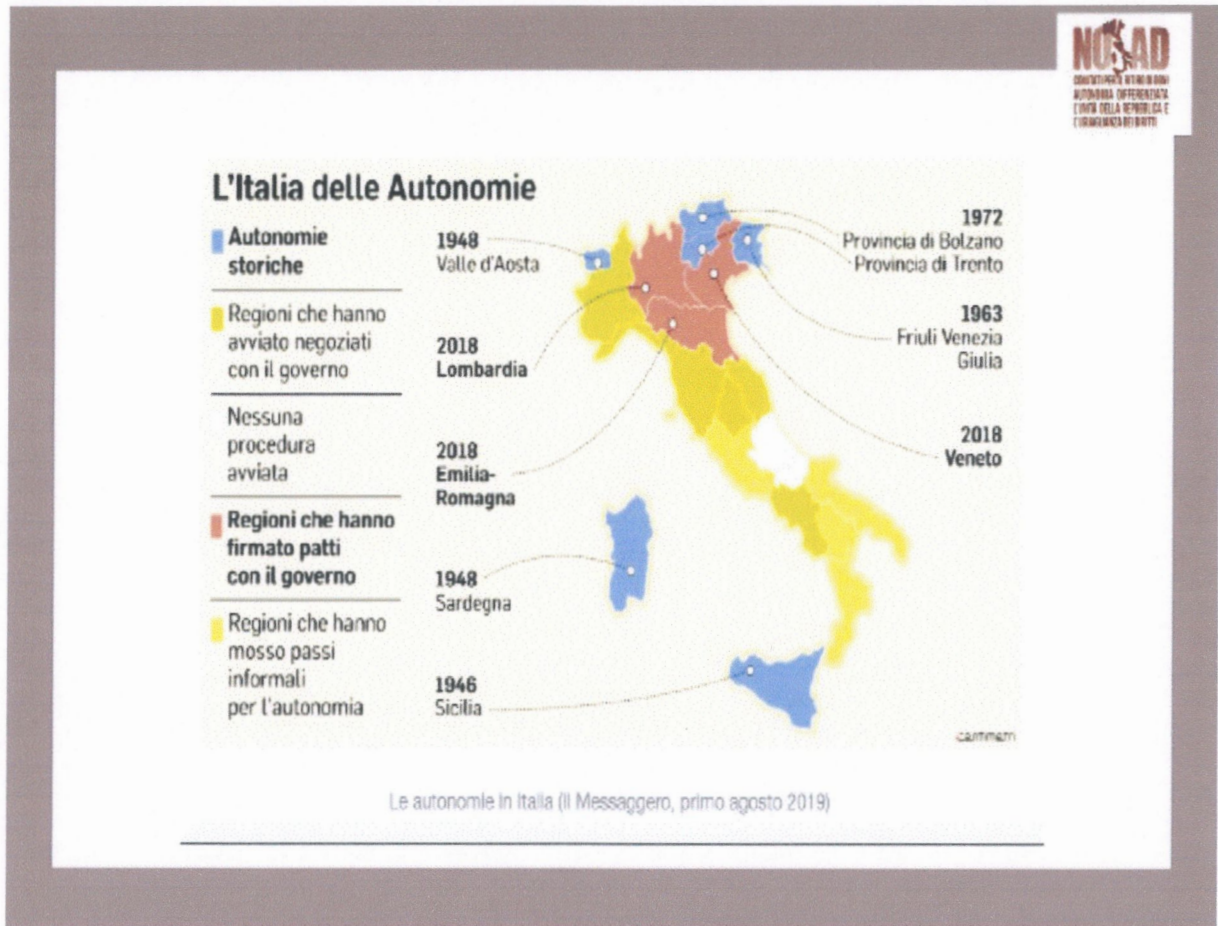
[Giorgia Meloni avait fait de nombreuses promesses à ses électeurs durant la campagne électorale. Elle s'était notamment engagée auprès des deux autres partis de la coalition au pouvoir, lesquels réclament aujourd'hui une réforme pour satisfaire leur électorat. Le gouvernement a donc lancé un projet de réformes qui correspond aux objectifs des trois partis qui le composent : un changement des normes de la justice (demandé par Forza Italia), une modification du système électoral et du rôle du président de la République (voulue par Fratelli d'Italia) et enfin un nouveau système de décentralisation demandé depuis des années par la Lega : l'autonomie différenciée. Cette nouvelle loi est une « autonomie différenciée ». Elle est à mi-chemin entre un système régional et fédéral, tout en laissant la possibilité de rester dans le schéma national actuel. Les régions italiennes pourront avoir plus de pouvoir décisionnel sur des politiques qui étaient jusqu'à présent contrôlées par Rome, mais pourront aussi décider, pour d'autres catégories, de rester dans le système central : un genre d'autonomie à la carte où chaque région peut choisir et changer le panel de ses compétences. Par exemple, l'éducation, la recherche, la santé, la protection civile, les transports ou la culture pourront être gérés régionalement]. Une caractéristique importante est que si une région décide de gérer de manière indépendante l'une des compétences, elle conservera l'intégralité des impôts générés par cette catégorie. Une aubaine pour les régions avec un paysage industriel développé ou un système public vertueux qui pourront conserver les taxes produites sans participer à la centralisation des impôts. Bien entendu, un garde-fou est prévu afin qu'aucune région n'arrête d'investir dans certaines catégories fondamentales. Le gouvernement a prévu des niveaux minimums de prestations que les régions devront dans tous les cas respecter afin que l'écart des services dans la péninsule ne varie pas de manière significative, même si on remarque déjà des différences notables : l'espérance de vie au Sud est de deux ans inférieure à celle du Nord. Cette modification de la gestion des principaux services publics comporte cependant des menaces pour l'intégrité de l'Italie. Les écarts entre le Nord et le Sud pourront donc encore se creuser si la politique de l'État italien est encore moins centralisée.

testo adattato

Document 4

L'Italia delle autonomie

Il Messaggero, 01/08/2019

LVA - PORTUGAIS

*****

Ce sujet comporte les 5 documents suivants :

- **Document 1** – « No Alentejo, o apocalipse já está aqui », *Público* (jornal português), 19 de novembro de 2023, o escritor francês Jean-Christophe Cavallin entrevistado por Andréia Azevedo Soares.
- **Document 2** – « Novas formas de habitar a terra ». Sobre o pensamento de Philippe Descola - *Instituto Humanitas, Universidade Unisinos*, 22 de novembro 2022 [texto adaptado]
- **Document 3** : « La nature, ça n'existe pas », France Culture, entretien de Caroline Broué avec Philippe Descola, 26 avril 2023. [adapté]
- **Documents 4 et 5** – documentos iconográficos
  4. Incêndio em Odemira (Alentejo) durante o Verão de 2023, em que se registaram recordes de temperatura em Portugal e no planeta. Foto : Luís Forra/EPA.
  5. Uma imagem de drone do que resta do rio na comunidade de Tumbira, na Reserva de Desenvolvimento Sustentável do Rio Negro, em Iranduba, Brasil. Foto : EPA/Raphael Alves.

I - COMPRÉHENSION : RÉSUMÉ ANALYTIQUE COMPARATIF

Répondre dans la langue cible à la question posée en 350 mots (+ ou - 10%) en identifiant et en comparant les informations pertinentes dans les documents 1 et 2 du dossier, sans commentaire personnel ni paraphrase.

Podemos falar de emergência climática e de novas ações para habitar a terra?

II - EXPRESSION PERSONNELLE : ESSAI ARGUMENTÉ

Répondre dans la langue cible à la question posée en 500 mots (+ ou - 10%) en réagissant au contenu du dossier, sans paraphraser celui-ci, tout en développant votre opinion personnelle. Vous devez illustrer votre argumentation avec des exemples culturels, civilisationnels et/ou historiques du monde lusophone.

Como considerar hoje a natureza?

III - TRADUCTION DU FRANÇAIS EN PORTUGAIS (THÈME)

Traduire uniquement la partie du texte indiquée en français entre crochets [...] [Le livre de Philippe Descola... peut être dite « naturaliste ».]

Document 1

No Alentejo, o apocalipse já está aqui

O escritor francês Jean-Christophe Cavallin visitou recentemente o Alentejo e ficou « ansioso » ao ver, durante o trajecto a partir de Lisboa, « pontes e mais pontes a atravessarem vales secos ». Ao chegar à aldeia de Sabóia, em Odemira, o autor de *Valet Noir* (2021) teve um encontro feliz com projectos culturais, como o « Águas Gémeas », que convocam a população e o « imaginário de proximidade » com o objectivo de « encontrar rituais colectivos para sobreviver unidos a esse terror, porque existe uma ameaça real à sobrevivência deste território ».

Nesta conversa, Cavallin, responsável pelo mestrado de Eco-poética na Universidade de Aix-Marseille, em França, fala da importância de uma literatura que não prescinde do mundo natural que a rodeia, de um texto que não esquece o contexto. E explica como o medo, enquanto emoção primitiva, é fundamental para a relação humana com o ambiente:

« O que aconteceu em Sabóia, e na barragem de Santa Clara, é exactamente o tipo de trabalho que tento fazer com os meus alunos [de mestrado em Eco-poética], só que pelo lado da literatura. Ou seja, aproximarmo-nos de tudo o que é das humanidades, das tradições culturais e literárias, das histórias tradicionais, deste tipo de construção imaginária e simbólica de um ambiente em que vivemos.

O trabalho de campo que estes jovens antropólogos fazem não é uma investigação no sentido formal, é uma colaboração com os habitantes para encontrar soluções para uma vida satisfatória no território, económica, moral e psicológica e culturalmente. [...] Bruno Latour (1947-2022) propôs aquilo que intitulou “um novo regime climático” — este é, de resto, o subtítulo do seu livro *Face à Gaia* (2015). Nesse novo regime, a cultura e a natureza misturam-se. Por exemplo: numa catástrofe dita natural, a natureza já não é a única responsável, os homens também o são. A humanidade toma decisões em nome da atmosfera, dos glaciares, dos ursos polares e da floresta amazónica — é preciso fazer com que os ursos e a Amazónia possam intervir, possam ter uma palavra a dizer nas cimeiras do clima. Latour tentou encontrar uma forma, através daquilo a que chamou “o parlamento das coisas”, de fazer com que os ursos e os glaciares pudessem entrar no hemiciclo. Em resumo, este é o problema: como dar voz e direitos às entidades naturais. [...]

Latour começou a pensar que não seriam os cientistas, mas sim os nativos, os habitantes, os melhores a desempenhar esse papel. E é por isso que a experiência de Sabóia me interessa. Já não são os especialistas os melhores tradutores da natureza, segundo Latour, mas sim as pessoas que ali habitam. Os cursos fluviais pertencem-lhes porque elas consideram-nos sagrados. Onde, cabe a estes nativos fazer falar os rios. Esta entidade natural poderia tornar-se um sujeito, ganhar personalidade jurídica, pelas mãos dos guardiães, as pessoas que se batem pelos rios. Esta questão derradeira de Latour — o problema de quem detém a voz — interessa-me muito. Quem fala em nome do Alentejo? Para Latour, são as pessoas que ali habitam, e cujas vidas se misturam com a paisagem e os animais, porque deles dependem. São elas que devem falar, que devem escrever canções e histórias sobre isso, porque são habitadas, possuídas imaginariamente por essas coisas. Portanto, não é uma questão de ciência, de conhecimento enciclopédico ou de especialização, é uma questão de experiência.»

Pergunta da jornalista: «Há um elemento central no seu livro: o medo. Qual é o papel dessa emoção na forma como falamos da crise climática?».

Responde o escritor: «O medo não deve ficar isolado nas manchetes sensacionalistas ou nas histórias apocalípticas. A ficção climática (o chamado *cli-fi*), com narrativas apocalípticas, não é muito inteligente nesse ponto. Porque faz-nos ter medo dos grandes apocalipses e evitar que pequenas coisas que vemos agora no mundo nos amedrontem. Por exemplo, no Alentejo, o apocalipse já está aqui. É um rio que deixou de existir. Não há necessidade de imaginar o colapso. O apocalipse está aqui. Temos é de ter medo do presente.»

Público (jornal português), 19 de novembro de 2023. O escritor francês Jean-Christophe Cavallin entrevistado por Andréia Azevedo Soares. [texto adaptado].

Document 2

Novas formas de habitar a Terra

O antropólogo Philippe Descola dedicou parte de seu trabalho para propor novas formas de habitar a Terra. Tendo convivido com os achuar, povo animista que vive na floresta amazônica do Equador, ele dedica grande parte do seu trabalho a traçar os contornos de novas formas de habitar a Terra. Como? Desconstruindo a própria ideia de « natureza », e convocando-nos para mudar radicalmente o *software* nas nossas relações com o mundo vivo. É um movimento de recusa da apropriação privada dos comuns, que também participa de uma outra forma de se vincular ao seu território. Em suas lutas contra a espoliação territorial, as populações indígenas sempre se esforçam para mostrar que os territórios que habitam não são simplesmente « meios de subsistência », ou seja, lugares usados primeiramente para explorar os recursos. Existem muitas outras razões, além disso, pelas quais eles ocupam o território. Um exemplo é a luta contra os projetos de mineração nos Andes: eles lutam em nome da montanha porque é um « comum », mas não no sentido de que seria um recurso comum para todos, mas no sentido de que é um elemento que faz parte do território e que faz parte de um coletivo mais amplo que os humanos. As lutas pela proteção do território na Amazônia não são reivindicações de autoctonia; não se trata de reivindicar para si a exclusividade de um espaço: trata-se de mostrar que as relações que ali se tecem, entre humanos e não humanos, são únicas e merecem ser perpetuadas. É, portanto, por esta razão que o território deve ser preservado.

O naturalismo é a ideia de que existe uma separação de direito entre humanos e não humanos. Uma vez que os humanos são percebidos como os únicos detentores de uma alma, de um espírito, de uma subjetividade, isso os coloca de fato em uma posição de dominação que lhes permite objetivar os não humanos, transformá-los em recursos, em objetos da ciência, até mesmo em fontes de prazer estético na imagem do movimento romântico. Isso pode, portanto, ter um caráter totalmente positivo, pois foi isso que permitiu o desenvolvimento das ciências naturais.

Mas esta separação entre humanos e não humanos é também precisamente o que tornou possível este movimento de privatização dos « comuns » – isto é, todos estes elementos não humanos partilhados pelos grupos de humanos: a água, as florestas, as pastagens, mas também o conhecimento, por exemplo –, transformando-os em

« recursos ». Os mesmos que permitiram, primeiro pela política de exploração da mão-de-obra e das matérias-primas nas colônias, depois pelo desenvolvimento da revolução industrial que dela decorreu, uma acumulação de capital sem precedentes, com todas as consequências ecológicas e sociais que hoje conhecemos.

Os achuar são animistas, atribuem alma às plantas e aos animais. Há o que se pode chamar de uma « continuidade das interioridades »: as capacidades morais e cognitivas não são reservadas aos grupos humanos, os achuar também detectam uma subjetividade e intenções nos não humanos. A partir daí, eles têm relações diferentes com eles, de pessoa para pessoa. Sob certas circunstâncias, principalmente nos sonhos onde os não humanos às vezes assumem formas humanas, eles podem se comunicar. Eles não são mais objetos, mas parceiros e, como qualquer parceiro, você deve negociar com eles, seduzi-los, estrangê-los, etc. Mas não há essa posição de saliência diante de uma massa de agregados de não humanos que constituiriam a « natureza ». Aliás, os achuar não têm um termo para designar a natureza – na verdade, é um termo que só existe nas línguas europeias, quase impossível de encontrar em outras partes do mundo.

A situação que permitiria sair de uma lógica mercantil supõe, portanto, sair da lógica da produção, que é característica do naturalismo. No entanto, por mais que existam muitos debates acalorados sobre o princípio da acumulação capitalista, a ideia de produção como tal ainda é algo bastante difundido. Enfatizar o fato de que devemos ser sensíveis aos não humanos como parceiros em um movimento geral de emancipação torna possível mudar completamente o *software*.

Sobre o pensamento de Philippe Descola - *Instituto Humanitas, Universidade Unisinos*, 22 Novembro 2022 [texto adaptado]

Document 3

« La nature, ça n'existe pas »

Entretien avec Philippe Descola, professeur au Collège de France.

[Le livre de Philippe Descola a paru en 2005 sous le titre *Par-delà nature et culture*. Il y théorisait les leçons apprises sur le terrain et développées ensuite au fil de ses recherches.

L'idée principale du livre majeur de l'anthropologue est que la nature est une invention de l'Occident moderne, voire « une maladie de nos idées », car la « nature » n'existe pas partout telle que nous nous la représentons. Il rappelle que ce sont les Modernes qui ont inventé cette idée de nature. Chez les Achuar l'idée même de nature n'existe, les non humains ne sont pas juste des morceaux de nature, ce sont des « partenaires sociaux » :

« La nature comme une totalité extérieure telle que nous la concevons est une abstraction. C'est une façon pour nous de traduire des liens de partenariat ou une forme d'empathie. » Les Achuar ont une propension à communiquer avec les non humains (plantes, eau, animaux, arbres etc.). Ils leur adressent des « discours du cœur », c'est-à-dire qu'ils communiquent avec eux par les rêves ou par des incantations magiques. Il s'agit d'une manière d'être au monde. Cette représentation du monde occidental peut être dite « naturaliste ».]

Philippe Descola a mis au jour trois autres grands systèmes, qu'il appelle « ontologies » et qui déterminent un rapport au monde : l'animisme, le naturalisme, le

totémisme et l'analogisme. Ce classement repose sur un système de continuités et de discontinuités entre des choses qui nous ressemblent et d'autres qui nous sont étrangères. Le modèle des Achuar est un monde animiste où les non humains ne sont pas des objets, ils sont dotés d'une « intériorité » (esprit, âme), ils sont « *réceptifs aux messages qu'on leur adresse* » avec une physicalité différente. Du point de vue du naturalisme (à partir de Descartes), seuls les humains sont dotés d'« intériorité » et d'intentionnalité : « *les non humains deviennent des objets car ils n'ont pas cette intériorité, ils n'ont pas cette capacité réflexive* ».

« La nature, ça n'existe pas », France Culture, entretien de Caroline Broué avec Philippe Descola, 26 avril 2023. [adapté]

Documents 4 et 5

4. Incêndio em Odemira (Alentejo) durante o Verão de 2023, em que se registaram recordes de temperatura em Portugal e no planeta. Foto Luís Forra/EPA

5. Uma imagem de drone do que resta do rio na comunidade de Tumbira, na Reserva de Desenvolvimento Sustentável do Rio Negro, em Iranduba, Brasil. Foto: EPA/Raphael Alves

LVA - RUSSE

*****

Ce sujet comporte les 4 documents suivants :

- **Document 1** – Article : Жизнь до 120 лет : как биотехнологии улучшают наше здоровье и продлевают жизнь
- **Document 2** - Article : Какие философские вопросы ставит продление жизни
- **Document 3** - Collage : Цифровое бессмертие : можно ли соединить человека с компьютером?
- **Document 4** - Article : Espérance de vie : la longévité humaine a-t-elle déjà atteint sa limite?

I - COMPRÉHENSION : RÉSUMÉ ANALYTIQUE COMPARATIF

Répondre dans la langue cible à la question posée en 350 mots (+ ou - 10%) en identifiant et en comparant les informations pertinentes dans les documents 1 et 2 du dossier, sans commentaire personnel ni paraphrase.

Какие дискуссии по вопросу продления жизни человека проходят сегодня в России и мире ?

II - EXPRESSION PERSONNELLE : ESSAI ARGUMENTÉ

Répondre dans la langue cible à la question posée en 500 mots (+ ou - 10%), en réagissant au contenu du dossier, sans paraphraser celui-ci, tout en développant son opinion personnelle. Vous devez illustrer votre argumentation avec des exemples culturels, civilisationnels et/ou historiques du monde russophone.

Что вы думаете о возможности жить очень долго, это позитивная или негативная перспектива ?

III - TRADUCTION DU FRANÇAIS EN RUSSE (THÈME)

Traduire uniquement la partie du texte français indiquée entre crochets [.....]

Traduisez en russe de « Une grande fête est organisée » à « 8 petits-enfants ».

Document 1

Жить до 120 лет: как биотехнологии улучшают наше здоровье и продлевают жизнь

РБК

11.10.2024

Елизавета Пирогова

В начале 2024 года Владимир Путин объявил, что России нужен новый национальный проект, направленный на то, чтобы защищать здоровье граждан. Одна из его программ – борьба со старением. Проект здоровой старости, по мнению президента, к 2030 году должен сохранить 175 тысяч жизней.

«Уважаемые друзья, я рад приветствовать наших гостей – российских и зарубежных врачей и учёных, представителей бизнеса, всех участников... Мы создали этот форум для обсуждения перспективных проектов, которые сейчас только рождаются... но обязательно изменят жизнь людей», – сказал Владимир Путин. В своем выступлении на Форуме будущих технологий (он проходил в конце зимы в московском Центре международной торговли) президент анонсировал очередной национальный проект – «Новые технологии для здоровья». Начать его обещают в 2025 году.

В своей речи заместитель премьер-министра Российской Федерации Татьяна Голикова заявила, что «демографические тренды последних лет формируют новые проблемы для российской медицины», а основным стимулом для развития новых медицинских технологий стало то, что россияне теперь живут дольше, чем раньше. Одна из программ национального проекта прямо направлена на разработку «биомедицинских технологий будущего для улучшения здоровья в старости».

В рамках подготовки национального проекта была организована ещё одна важная конференция. На юге России в Геленджике в начале октября 2024 года прошёл первый Международный форум «Наука и технологии для людей». На главной прогноз-сессии форума «Жить до 120: технологии для человека» спикеры обсудили некоторые российские технологии, которые должны улучшить качество жизни людей и сделать жизнь длиннее, а здоровье крепче.

На форуме выступил первый вице-премьер правительства России Денис Мантуров. «Я считаю, что основная задача государства – это уже не только регуляция, но и стратегия — определить тренды и оказать помощь, которая нужна уже сегодня и будет нужна в будущем компаниям и фирмам», — заявил господин Мантуров. По его словам, в России уже есть более тысячи компаний, которые занимаются развитием биотехнологий. Общий объём рынка продукции, которую они произвели в 2023 году, оценивался примерно в 300 млрд. рублей.

Эксперты говорят, что исследования, направленные на замедление старения и продление жизни, до сих пор не имели в России общего стратегического плана. Тем не менее успехи уже есть. Среди них научные разработки медикаментов для болезни Паркинсона и Альцгеймера.

Другой из недавних российских инноваций стал сладкий протеин *браззеин*. Сегодня в мире более 500 млн человек болеют сахарным диабетом. Сладкий протеин может помочь в решении этой проблемы. Один грамм сладкого протеина равен 2 кг сахара. Благодаря ему, люди будут меньше болеть, а значит, жить дольше.

Среди других исследований, направленных на борьбу со старением - работы компании Геро. В 2017 году в «Журнале теоретической биологии» директор компании Петр Федичев с коллегами опубликовал статью с результатами своих экспериментов, которые радикально критикуют правило Стрелера – Милдвана, то есть биологический

постулат, который утверждает неизбежный¹ характер старения и смерти. «Если постулат Стрелера – Милдвана неверный, то это открывает новые возможности в науке», – заявлял Федичев. По сути, это правило говорило, что человек не может делать свою жизнь длиннее. Идея Федичева может значить, что человек может жить очень долго.

Другой успешный российский стартап: компания Инсилико заинтересовала инвесторов тем, что при помощи искусственного интеллекта создала «часы старения», то есть простую и практически применимую методику для того, чтобы узнать биологический возраст. Это важно, чтобы при анализе будущих «медикаментов от старости» не ждать результата десятилетиями, а в течение нескольких месяцев понять, работают они или нет. Получив миллионные инвестиции, компания переместила свой главный офис в Гонконг и открыла филиалы по всему миру.

Ещё один масштабный проект под названием "100 000+Я" – часть национальной программы по развитию генетических технологий. Задача проекта, финансируемого "Роснефтью", – расшифровать геном 100 тысяч россиян – из разных регионов, разных возрастов и разных социальных групп. По мнению участников проекта, такая база поможет врачам понять, каких генетических болезней ждать, и принять меры по их быстрому диагностированию и профилактике.

На форуме говорилось об ещё одной технологии – это 3D печать, которая позволяет печатать² человеческие органы. Главным игроком в этой сфере долгое время была российская лаборатория 3D Биопринтинг, организованная в 2013 году Александром Островским, директором большой клинично-диагностической компании «Инвитро». Идея «печати» новых органов, чтобы заменить старые или больные, стала популярной в середине 2000-ых годов. «Мы живём всё дольше, но, когда мы стареем, наши органы не хотят работать», – объяснял профессор регенеративной медицины Энтони Атала на конференции TED в 2011 году. Он сказал: «За последние 10 лет количество пациентов, которым нужна трансплантация органов, стало в два раза больше, а найти эти органы не всегда возможно».

Одним из главных специалистов в области биопечати до сих пор остаётся биолог Владимир Миронов: в 2003 году он опубликовал одну из первых в мире статей об этой технологии. В 2014 году под руководством Миронова в 3D Биопринтинг создали первый российский биопринтер Фабион. В 2018 году лаборатория реализовала свой самый известный проект: биопринтер «Орган.Авт» впервые в мире напечатал живой орган, но пока не человека, а мыши. Американское космическое агентство начало подобные эксперименты на один год позже.

В России также около двадцати лет очень активно работает фонд «Наука за долгую жизнь». Например, он инициировал петицию, цель которой – закон о том, что старение – это болезнь, которую надо изучать, а также лечить. Согласно петиции, старение, а также смерть противоречат Конституции Российской Федерации и международным документам, которые гарантируют фундаментальное право человека на жизнь. Поэтому петиция требовала считать старение патологическим процессом и болезнью, а борьба со старением, по мнению авторов петиции, является логическим выводом из базовых юридических норм.

По мнению первого директора фонда Михаила Батина, борьба со старением увеличит экономическую активность людей, что приведёт к позитивным социально-экономическим результатам в России и мире. «Ещё в 1903 году лауреат Нобелевской премии Илья Мечников в книге «Этюды о природе человека» написал, что старость - это болезнь, которую нужно лечить, как любую другую, - объясняет Михаил Батин, - Если старение – это не болезнь, значит мы не можем инвестировать в лекарства. Пока старение

---

¹ Неизбежный = inévitable

² Печатать = imprimer

не называется болезнью в официальных документах, лекарства для лечения старения просто не получится продавать в аптеках. А зачем производить то, что нельзя продавать?..»

Пока философы, учёные и политики дискутируют на тему старения, простые россияне разделились в мнениях по вопросу борьбы со старением: 46% считают, что старение — это нормальный процесс, с которым не надо бороться, тогда как 43% думают, что необходимо работать для продления молодости. Молодёжь в возрасте 18–24 лет чаще выступает за активную борьбу с возрастом (50%), в то время как старшее поколение принимает старение как норму. Для продления молодости россияне используют различные методы. Занятия спортом популярны среди 56% опрошенных, особенно среди мужчин. 29% респондентов отмечают важность здорового питания. 27% уделяют внимание косметическим процедурам, причём женщины значительно чаще мужчин (39% против 7%).

Document 2

Какие философские вопросы ставит продление жизни?

28.04.2023

Росбизнесконсалтинг
Семён Башкиров

Тема долгой жизни волнует человечество не один год. Сегодня, когда развитие технологий находится очень высоко, учёные и бизнесмены со всего мира работают над проектами «бесконечной молодости». Технологии, которые борются против старости, становятся популярными на рынке коммерческой медицины. Однако их развитие ставит этические и философские вопросы, на которые надо будет ответить человечеству.

Многие считают, что очень долгая жизнь может стать скучной. Философ Бернард Уильямс думает, что жизнь становится важной благодаря «категорическим желаниям». Они чаще всего большие — вырастить ребенка или, например, написать роман. За очень долгую жизнь люди могут реализовать все такие проекты, а потом им будет скучно.

Для других критиков, важной является цена. Программы увеличения жизни будут дорогими. Кажется несправедливым, что миллиардеры из богатых стран будут праздновать свой 150-й день рождения, тогда как остальные люди будут жить до 70–80, а может быть, и только до 60 лет.

Слишком долгая жизнь может привести к социальной стагнации, считает третья группа критиков. Из-за долгой жизни увеличится количество старых людей на планете, а значит, для молодых людей и детей места будет меньше. Молодых людей будет мало. Это может быть очень плохо для социального прогресса, так как пожилые люди не хотят меняться.

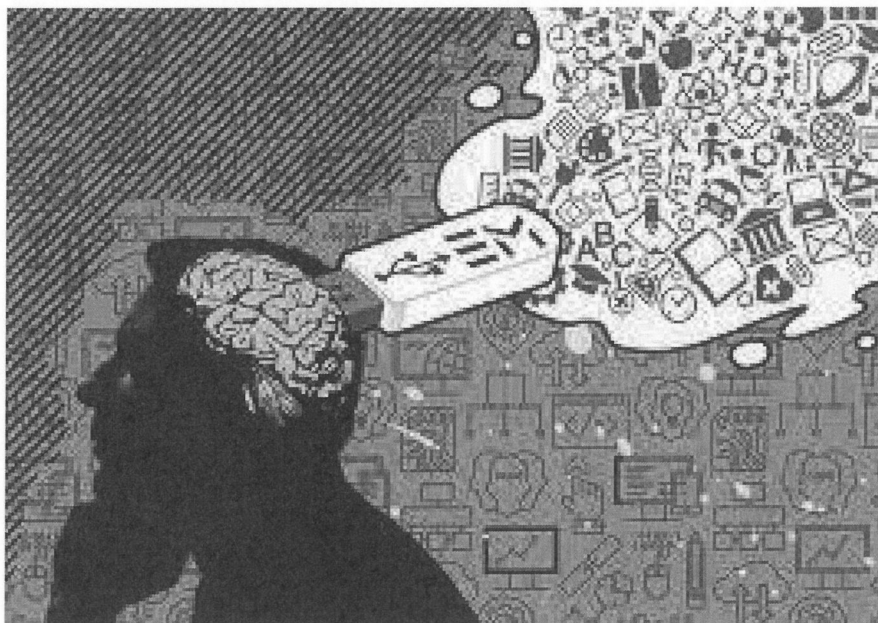
Некоторые критики также боятся, что технологии будут использоваться теми, кто хочет получить суперталанты. Последние работы физика Стивена Хокинга предсказывают, что к власти придут люди, которые используют генную инженерию, чтобы стать умнее, сильнее, здоровее других людей. Более того, эти методы могут выйти из-под контроля и использоваться для неэтичных активностей — например, для войны.

Развитие биотехнологий требует новых идей со стороны правительств и интернациональных организаций. Так, в 1993 году при ЮНЕСКО был сформирован Международный биоэтический комитет, состоящий из 36 экспертов из различных научных сфер. Его задача — контролировать новые открытия в области биомедицины и анализировать, не нарушают ли они права человека.

Комитет регулярно публикует анализы и рекомендации — например, один из документов в 2021 году анализировал этические аспекты нейротехнологий. В нём,

например, эксперты изучили манипуляции с памятью. По их мнению, функция аннулирования травматичных воспоминаний может быть полезной для людей с посттравматическим стрессом, однако решение о том, что надо забыть травмирующую информацию может принимать не сам человек, а кто-то другой, и тогда он рискует забыть что-то важное для него, потерять свою идентичность.

Document 3

Оксана Викторова. Коллаж «Цифровое бессмертие: можно ли соединить человека с компьютером?». Ridus.ru

Document 4

Espérance de vie : la longévité humaine a-t-elle déjà atteint sa limite ?

[Une grande fête est organisée pour les 110 ans de Marie Mora ce mercredi. Une des plus vieilles femmes du monde va avoir toute sa famille autour d'elle dans sa maison dans un petit village près de Pau. La vieille dame parle de sa vie dont elle n'a rien oublié. "*Je suis née en 1914 à Madrid, en Espagne. J'ai épousé mon mari à 21 ans et nous sommes partis vivre en Afrique jusqu'en 1945 et puis, nous sommes revenus en Europe*", raconte Marie. Elle a eu une vie riche et intéressante, elle a beaucoup voyagé, mais la meilleure époque, selon elle, est sa jeunesse en Espagne, à Madrid. "*J'étais jeune, studieuse. J'ai fait mes études au lycée français de Madrid*", se souvient Marie. « *Mon père m'aidait toujours, il m'a envoyé faire mes études.* »

Cette ancienne amatrice d'athlétisme n'a pas perdu la forme puisqu'elle participe à de nombreuses activités sportives, y compris le yoga dont elle suit les cours chaque semaine. Si la vieille femme reste aussi énergique et joyeuse, c'est grâce à sa famille, dit-elle, surtout à ses 8 petits-enfants.]

La durée de vie humaine a-t-elle une limite ? Cette question passionne les experts. Les progrès médicaux et de santé publique ont permis d'augmenter l'espérance de vie globale de trois années supplémentaires à chaque décennie, passant d'environ 30 ans en 1900 à environ 73

ans en 2020. Mais la majorité de cette hausse est survenue dans les pays riches, qui ont accès à un meilleur système de santé et une meilleure qualité de vie. Pourtant, l'espérance de vie n'augmente plus dans ces pays. Les chercheurs ont regardé de près les données sur l'espérance de vie dans les huit pays où cette mesure est la plus élevée : Australie, France, Italie, Japon, Corée du Sud, Espagne, Suède et Suisse. Dans tous ces pays, l'espérance de vie n'augmente plus aussi vite depuis 1990. En moyenne, l'espérance de vie dans ces pays a augmenté de 6,5 années entre 1990 et 2019.

Dans ces pays, l'espérance de vie est actuellement d'environ 85 ans, 88 ans pour les femmes et 83 ans pour les hommes. Et pour que l'espérance de vie des femmes puisse atteindre un jour 110 ans (puisqu'elles y sont plus proches que les hommes), il faudrait que 70 % des femmes atteignent au moins les 100 ans, que 24 % dépassent le record imposé par Jeanne Calment (122 ans) et que 6 % arrivent à 150 ans ! Sans changements technologiques radicalement nouveaux, cela semble peu probable.

Sciences et Avenir
Nicolas Gutierrez C.
21.10.2024

